

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ

«Оцінювання та прогнозування впровадження освітніх реформ очима партнерів»

1. Вступ

Опитування проводилося в онлайн-форматі з метою оцінки стану освітніх реформ та рівня активності освітніх організацій, науково-педагогічної, громадської та бізнес-спільнот у процесі їх реалізації. Учасниками опитування стали представники закладів загальної середньої освіти, громадськості та бізнес-спільноти. Особливу увагу було приділено оцінці ефективності реформ, перспективам їхнього розвитку, а також ролі ключових стейкхолдерів у їх реалізації.

Освітні реформи в Україні здійснюються відповідно до концепції «Нова українська школа» (НУШ), яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р. Основні принципи НУШ закладені у Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про повну загальну середню освіту» та відповідних нормативно-правових актах, які регламентують впровадження компетентнісного підходу, автономію навчальних закладів, оновлення змісту освіти та підготовку педагогічних кадрів. Зокрема, відповідно до статті 6 Закону України «Про освіту», держава гарантує створення умов для реалізації компетентнісного, особистісно орієнтованого навчання, що є одним із ключових напрямів реформування освітньої системи.

Важливими складовими реформ є забезпечення інклюзивної освіти, розвиток цифрових технологій у навчальному процесі та інтеграція сучасних методик навчання. Указ Президента України № 195/2021 «Про заходи щодо створення безбар'єрного простору в Україні» передбачає розвиток інклюзивного навчання та підтримку дітей з особливими освітніми потребами. Також важливу роль відіграють положення Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

30 вересня 2020 року № 898, що визначає основні засади навчання учнів 5-9 класів у межах реформи НУШ.

Аналіз відповідності реформ чинному законодавству та їхнього впливу на систему освіти є важливим компонентом даного дослідження. Враховуючи актуальність теми, опитування було спрямоване на визначення основних викликів, з якими стикаються освітяни та громадськість у процесі реалізації реформ, а також на оцінку ефективності заходів, спрямованих на оновлення системи освіти в Україні.

2. Методологія

Дане дослідження спрямоване на оцінку стану освітніх реформ та прогнозування їх подальшого впровадження з точки зору ключових стейкхолдерів – представників закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), громадськості та бізнес-спільнот.. Дослідження здійснено шляхом проведення онлайн-опитування із використанням Google Forms та спеціалізованих опитувальних платформ. Такий підхід дозволяє залучити широку аудиторію та забезпечити оперативність обробки даних.

Дослідження проведено з дотриманням принципів анонімності, добровільності участі та використання отриманих даних виключно у наукових і аналітичних цілях.

Ця методологія забезпечує наукову обґрунтованість дослідження та сприяє отриманню достовірних результатів для оцінки та прогнозування ефективності освітніх реформ.

Ціль дослідження: Визначення рівня сприйняття освітніх реформ та аналіз перспектив їх розвитку очима зацікавлених сторін.

Основні завдання:

- Виявити рівень поінформованості респондентів щодо освітніх реформ;
- Оцінити вплив реформ на освітній процес;
- Дослідити рівень задоволеності реформами серед освітян, громадськості та бізнесу;

- Проаналізувати пропозиції щодо вдосконалення реформ.

У дослідженні взяли участь три ключові групи стейкхолдерів:

- **Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО):** адміністрація, вчителі, методисти;
- **Громадськість:** представники громадських організацій, батьківські комітети;
- **Бізнес-спільноти:** представники компаній, які взаємодіють із освітнім сектором.

Метод відбору респондентів: Цільова вибірка, яка включає зацікавлені сторони, залучені в освітній процес та реформування системи освіти.

3.3. Інструментарій дослідження

Опитувальник складався з:

- Закритих питань (номінативні, шкальні, ранжувальні);
- Відкритих питань для збору якісних даних та пропозицій;
- Демографічних питань для аналізу структури вибірки.

4. Аналіз та обробка даних

Зібрані дані оброблено за допомогою методів статистичного аналізу (дескриптивна статистика, кореляційний аналіз) із використанням програмного забезпечення (SPSS, Excel, Google Data Studio). Якісні відповіді підлягали контент-аналізу для виокремлення ключових тенденцій та пропозицій.

3. Основні результати, висновки та рекомендації опитування

3.1. Оцінка стану впровадження освітніх реформ

Згідно з опитуванням, 65% респондентів вважають, що освітні реформи відбуваються поступово, але потребують додаткової підтримки держави. Це вказує на те, що, хоча реформи йдуть у правильному напрямку, вони не є достатньо швидкими та ефективними. Державна підтримка у вигляді фінансування, нормативно-правової бази та методичної допомоги є ключовим чинником для успішного впровадження змін. Без належного фінансового

забезпечення реформи можуть залишитися лише на рівні концепцій, не реалізованих у повному обсязі.

30% опитаних відзначили, що реформи відчутно покращили якість освіти. Це свідчить про позитивний вплив впроваджених змін, зокрема оновлення навчальних програм, використання сучасних методик та технологій навчання. Однак цей показник свідчить про те, що більшість респондентів не відчували значного покращення. Це може бути пов'язано з нерівномірністю впровадження реформ у різних навчальних закладах або з тим, що позитивні зміни ще не набули достатньої масштабності.

12% респондентів вважають, що реформи несуть ризики та виклики для освітньої сфери. Основними ризиками можуть бути недостатня підготовка викладачів до нових умов, перевантаженість адміністративними завданнями, а також можливі негативні наслідки недофінансування реформ. Також існує ризик невідповідності реформ реальним потребам освіти, що може викликати спротив серед педагогічної спільноти та студентів.

Окремі респонденти наголосили на необхідності адаптації навчальних програм до сучасних потреб ринку праці та посилення ролі практичної освіти. Це свідчить про нагальну проблему невідповідності освітніх програм актуальним вимогам роботодавців. Інтеграція дуальної освіти, розширення стажувань і практичних занять можуть стати ефективним вирішенням цієї проблеми.

Висновки: Освітні реформи відбуваються поступово, але потребують додаткової державної підтримки, що свідчить про їхню нерівномірність та обмежену ефективність. Оцінка впливу реформ залишається неоднозначною: позитивні зміни є, але вони ще не охопили всю систему освіти. Водночас наявні ризики, пов'язані з недостатньою підготовкою викладачів, недофінансуванням та невідповідністю навчальних програм сучасним вимогам.

Рекомендації:

- Посилити державну підтримку у вигляді цільового фінансування, законодавчого сприяння та методичної допомоги.
- Запровадити механізми системного моніторингу впровадження реформ для оперативного виявлення проблем.
- Адаптувати освітні програми до актуальних потреб ринку праці, зокрема через залучення роботодавців та експертного середовища.
- Запровадити систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для ефективного впровадження реформ.

3.2. Роль громадськості та бізнесу

75% респондентів відзначили, що громадські організації відіграють важливу роль у підтримці освітніх змін. Вони можуть бути активними учасниками у формуванні освітньої політики, контролювати ефективність реформ, забезпечувати зворотний зв'язок із суспільством та сприяти залученню додаткових ресурсів.

55% представників бізнесу заявили про готовність до співпраці з освітніми закладами для покращення практичної підготовки учнів. Це вказує на зростаючий інтерес бізнесу до підготовки кваліфікованих кадрів. Така співпраця може включати створення навчальних центрів, спільні програми стажувань та фінансову підтримку навчальних закладів.

Підприємці зацікавлені у впровадженні дуальної освіти та стажування студентів безпосередньо на виробництвах. Такий підхід дозволяє студентам отримати реальний досвід роботи, а роботодавцям – краще підготованих спеціалістів. Це також сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Деякі організації висловили готовність інвестувати у навчальні заклади через грантові програми та партнерські ініціативи. Це може сприяти покращенню матеріально-технічної бази навчальних закладів, модернізації освітніх процесів та впровадженню новітніх технологій у навчання.

Висновки: Громадські організації та бізнес відіграють значну роль у підтримці реформ, зокрема у фінансуванні, наданні експертизи та створенні можливостей для практичного навчання. Однак потенціал співпраці ще не реалізований у повному обсязі, а інтеграція дуальної освіти потребує подальшого розвитку.

Рекомендації:

- Активніше залучати бізнес до розробки навчальних програм та практичного навчання.
- Сприяти розвитку дуальної освіти через законодавче регулювання та стимулювання партнерських програм між навчальними закладами і компаніями.
- Розширити державну та грантову підтримку для бізнесу, який інвестує в освіту.
- Поглиблювати співпрацю між громадськими організаціями та освітніми установами для реалізації спільних проектів та підвищення рівня освіти.

3.3. Основні виклики у впровадженні реформ

Недостатнє фінансування (50% респондентів) залишається головною перешкодою для успішного впровадження освітніх реформ. Брак коштів ускладнює модернізацію освітніх установ, покращення оплати праці викладачів та впровадження сучасних навчальних технологій.

Недостатня комунікація між зацікавленими сторонами (40%) ускладнює ефективне втілення реформ. Важливо створювати платформи для обміну досвідом між освітянами, студентами, роботодавцями та державними органами, щоб покращити узгодженість дій.

Опір змінам серед педагогічної спільноти (22%) пояснюється недостатньою підготовкою викладачів до нових вимог, перевантаженістю бюрократичними процедурами та недовірою до реформ. Важливо підтримувати викладачів через навчальні програми, підвищення кваліфікації та мотиваційні стимули.

Відсутність сучасного матеріально-технічного забезпечення (35%) обмежує можливості застосування нових методик навчання. Інвестиції у технічне переоснащення навчальних закладів є важливим кроком для підвищення ефективності навчального процесу.

Брак кваліфікованих кадрів для реалізації реформ (28%) ускладнює їх повноцінне впровадження. Необхідно підвищувати престижність педагогічної професії, залучати молодих спеціалістів та розвивати міжнародні освітні програми.

Висновки: Основні бар'єри реформування освітньої сфери включають недостатнє фінансування, низький рівень комунікації між учасниками освітнього процесу, опір змінам серед педагогів, матеріально-технічні проблеми та брак кваліфікованих кадрів. Ці проблеми взаємопов'язані та потребують комплексного вирішення.

Рекомендації:

- Забезпечити збільшення фінансування освітніх реформ та цільове використання коштів.
- Покращити комунікацію між освітніми закладами, урядовими структурами, громадськими організаціями та бізнесом.
- Впроваджувати заходи з професійного розвитку викладачів, включаючи програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації.
- Інвестувати в оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів.
- Розробити програми залучення молодих спеціалістів у сферу освіти та підвищення престижу педагогічної професії.

3.4. Прогноз розвитку освітніх реформ

60% учасників опитування вважають, що за умов належної підтримки та фінансування освітні реформи можуть значно покращити рівень освіти в країні протягом найближчих 5 років. Це підтверджує необхідність стратегічного підходу до реалізації змін.

32% вважають, що необхідні коригування у вже впроваджені зміни, що свідчить про потребу у постійному моніторингу результатів реформ і гнучкому підході до їх удосконалення.

18% висловили сумнів щодо ефективності поточних реформ. Це може бути зумовлено браком видимих результатів, недостатньою поінформованістю або недовірою до реформаційних процесів. Важливо забезпечити прозорість та комунікацію змін для підвищення рівня довіри.

Експерти наголошують на важливості впровадження цифрових технологій у навчальний процес та розширення доступу до онлайн-освіти. Це може сприяти покращенню доступності освіти, розвитку персоналізованих навчальних траєкторій та підвищенню якості підготовки студентів до викликів сучасного світу.

Висновки: За належної підтримки та фінансування реформи можуть суттєво покращити якість освіти в найближчі роки. Однак існує необхідність коригування окремих аспектів реформ, особливо у сфері цифровізації та адаптації до сучасних викликів. Водночас певна частина суспільства залишається скептичною щодо ефективності змін.

Рекомендації:

- Забезпечити стабільне фінансування реформ та контроль за їхньою реалізацією.
- Активно впроваджувати цифрові технології у навчальний процес.
- Розвивати онлайн-освіту та дистанційні форми навчання для підвищення доступності освіти.
- Здійснювати регулярну оцінку ефективності реформ та гнучке коригування політики відповідно до актуальних викликів.
- Проводити інформаційні кампанії для підвищення обізнаності та довіри до реформ серед населення та освітян.